

Sayı: 6
06.01.2017
15:00

Atık Yönetimi Yönetmeliği (AYY) kapsamında yıllık tehlikeli atık beyanları atık üreticileri tarafından, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre Bilgi Sistemi (online.cevre.gov.tr) altında yer alan Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi (TABS) kullanılarak gerçekleştirilmektedir. TABS'a yapılan beyanlar doğrultusunda 2015 yılı Tehlikeli Atık İstatistikleri Bülteni hazırlanmıştır.

TABS'da yer alan tehlikeli atık verisi, atık üreticilerinin gerçekleştirdikleri beyanlardan oluşmakta olup, beyan yılında atık üreticisinin tesiste oluşan ve geri kazanım/bertaraf amacıyla atık işleme tesisine gönderilen tehlikeli atık verisini içermektedir.

TABS kullanıcıları, atık üreticileri; faaliyetleri sonucu atık oluşumuna neden olan kişi, kurum, kuruluş ve işletme ve/veya atığın bileşiminde veya yapısında bir değişikliğe neden olacak ön işlem, karıştırma veya diğer işlemleri yapan herhangi bir gerçek ve/veya tüzel kişiler (sanayi tesisleri, hastaneler gibi); olarak kabul edilmektedir.

Beyan formunun ilk bölümünde tesisin faaliyet alanı, kapasitesi ve çalışan sayılarını içeren tesis bilgileri kayıt altına alınmaktadır. Tesisin faaliyet alanını belirlemede Eurostat tarafından oluşturulan NACE Rev.2 altılı ekonomik faaliyet sınıflandırma kodu kullanılmaktadır.

İkinci bölümde AYY ekindeki Atık Listesinde verilen atık kodları ana bileşen olarak kullanılmıştır. Beyanda tesiste üretilen her bir atık kodu için; miktar, ölçü birimi, atığın işlem gördüğü yer (tesis dışı-ihracat ve stok) bilgisi, atık işleme yöntemi (geri kazanım/bertaraf yöntemi – AYY Ek-2 A ve Ek-2 B) ve Bakanlığımızdan geçici faaliyet belgesi/ çevre izin lisans

belgesine sahip atık işleme tesisi bilgisi alınmaktadır.

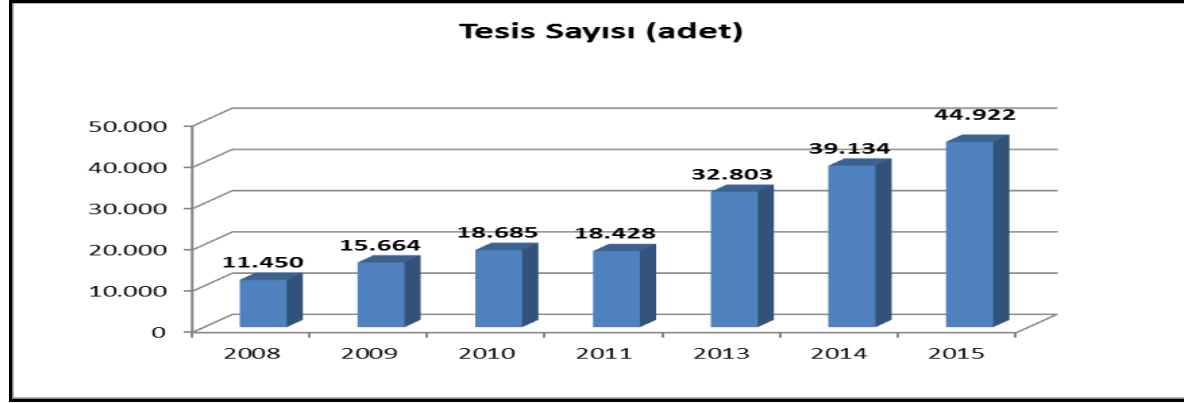
2015 yılında ülke genelinde 44.922 adet tesis tarafından atık beyan formu doldurulmuştur.

2015 yılı için Türkiye genelinde Tehlikeli Atık Miktarı toplamı 1.357.340* ton olarak belirlenmiştir.

* Bu bülten içerisinde yer alan istatistik ve bilgilere maden sektöründen kaynaklanan atıklar dahil edilmemiştir.

1- Tehlikeli Atık Beyanında Bulunan Tesislerin Yıllara Göre Dağılımı

	2008	2009	2010	2011	2013	2014	2015
Tehlikeli Atık Beyanında Bulunan Tesis Sayısı (adet)	11.450	15.664	18.685	18.428	32.803	39.134	44.922

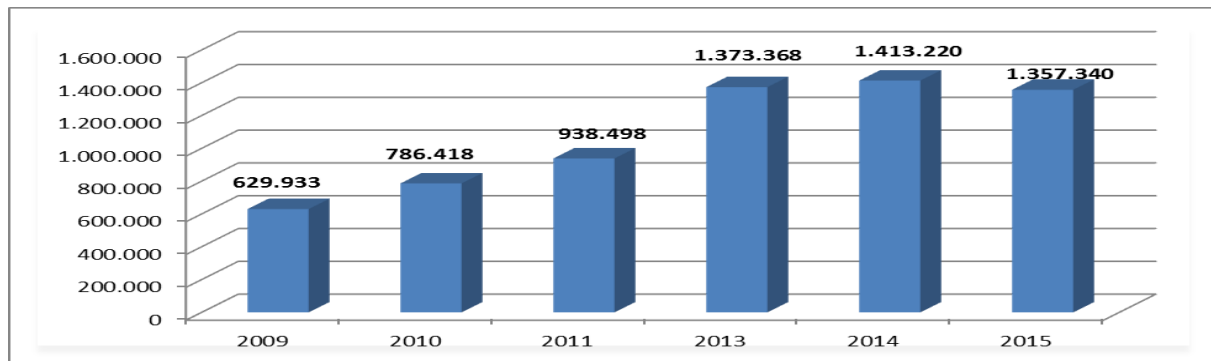

Şekil 1. Atık Yönetim Uygulaması/Tehlikeli Atık Beyan Sistemini kullanarak beyan gerçekleştiren tesis sayısı (adet)

2- Tehlikeli Atık Miktarlarının Yıllara Göre Dağılımı

	2009	2010	2011	2013	2014	2015
Toplam Miktar (ton)	629.933	786.418	938.498	1.373.368	1.413.220	1.357.340

2015 yılında 44.922 adet tesis Atık Yönetim Uygulaması üzerinden tehlikeli atık beyan sistemi (TABS) kullanarak atık beyanında bulunmuştur. 2014 yılında beyan yapan tesis sayısı 39.134 iken bu rakam 2015 yılında artış göstermiş olmasına rağmen beyan edilen toplam tehlikeli atık miktarı düşmüştür. Bu durum, atıklarının beyan eden tesis sayısı ile beyan edilen atık miktarı arasında doğrudan bir bağlantı kurulmasına engel olmakla birlikte, beyanların incelenmesi ve değerlendirmesinde yıl içerisinde kapanan, taşınan veya yeni açılan firma sayıları ile beyanların sürekliliği gibi farklı kriterlerin göz önüne alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. 2009-2015 yılları arasında tehlikeli atık miktarı (Ton)

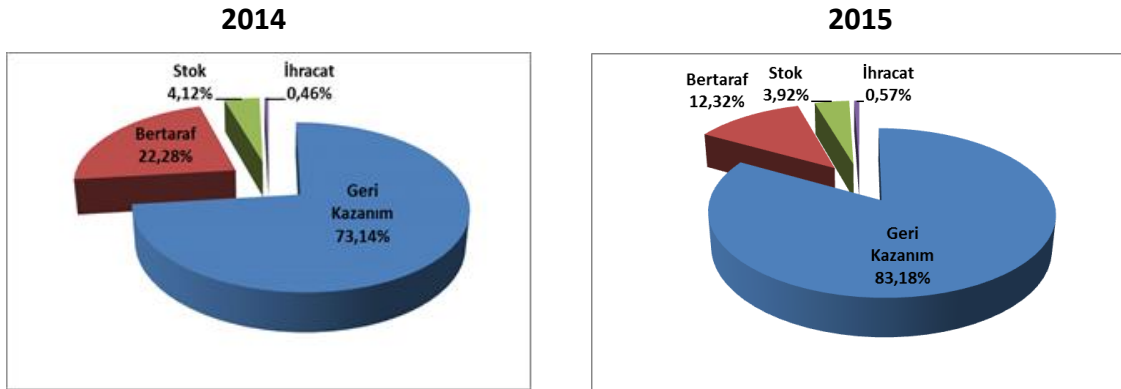
3- Atık İşleme Yöntemine(*) Göre Tehlikeli Atık Miktarı Türkiye Geneli Dağılımı

2015 yılında geri kazanım amacıyla atık işleme tesislerine gönderilen atık miktarı 1.129.088 ton, bertaraf edilmek üzere atık işleme tesisine gönderilen atık miktarı ise 167.222 ton olarak gerçekleşmiştir. Yılsunu itibariyle tesiste stok olarak tutulan tehlikeli atık miktarı 53.251 ton, ihraç edilen tehlikeli atık miktarı ise 7.779 ton olarak gerçekleşmiştir.

Yıl	Geri Kazanım	Bertaraf	Stok	İhracat	Toplam (Ton)
2014	1.033.598	314.826	58.225	6.571	1.413.220
2015	1.129.088	167.222	53.251	7.779	1.357.340

2015 yılında beyan edilen tehlikeli atığın %83,18'i geri kazanılmak üzere atık işleme tesislerine gönderilirken %12,32'si bertaraf edilmek üzere sterilizasyon, düzenli depolama ve yakma tesislerine gönderilmiştir. 2014 yılına kıyasla 2015 yılında geri kazanılmak üzere atık işleme tesislerine gönderilen atık miktarında artış gözlenirken bertaraf edilen atık miktarında azalma görülmektedir. Ayrıca 2015 yılında geri kazanım amacıyla ihraç edilen tehlikeli atık miktarında da artış olduğu görülmektedir. (Şekil 3).

Bakanlığımızca AYY'nin ilgili maddesi doğrultusunda uygun görülen tesislere "tesislerinde oluşan atıkları belirlenen şartlara uyulmak kaydıyla üretildikleri yerde geri kazanılması"na yönelik izin verilmektedir. Bu kapsamda geri kazanım miktarının 49.294 tonluk kısmı atık minimizasyonu kapsamında tesis içinde gerçekleştirildiği beyan edilmiştir..

Şekil 3. 2014 ve 2015 yılları toplam atık miktarının atık işleme yöntemine göre dağılımı (%)

(*)

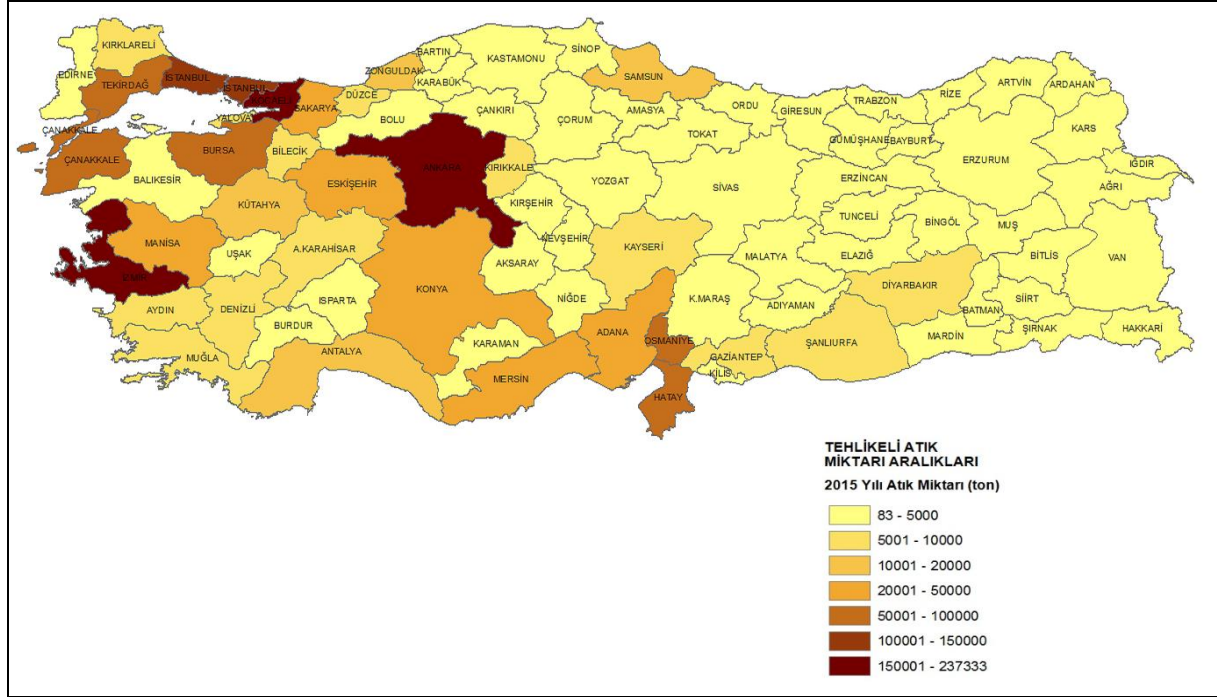
Geri kazanım: AYY'de belirlenen geri kazanım yöntemlerinden birine tabi tutulmak üzere tesisten gönderilen tehlikeli atık miktarını,

Bertaraf: AYY'de belirlenen bertaraf yöntemlerinden birine tabi tutulmak üzere tesisten gönderilen tehlikeli atık miktarını,

Stok: Yıl sonu itibariyle tesiste stok olarak tutulan tehlikeli atık miktarını,

İhracat: İhraç kaydı ile tesisten gönderilen tehlikeli atık miktarını ifade etmektedir.

4- İllere Göre Tehlikeli Atık Miktarı Dağılımı Haritası

Türkiye geneli atık dağılımına bakıldığında sanayi tesislerinin yoğun olduğu bölgelerde tehlikeli atık miktarının da yüksek olduğu görülmektedir.

5- Tesislerin Faaliyet Alanları Doğrultusunda Tehlikeli Atık Miktarları

TABS'a yapılan beyanlar doğrultusunda en çok tehlikeli atık oluşturan 10 sektör ve toplam tehlikeli atık miktarları aşağıdaki tabloda verilmektedir. Sektör bilgisi için NACE Rev.2 altılı ekonomik faaliyet sınıflaması kullanılmıştır. En yüksek atık oluşumunun 459.885 ton ile imalat sektörü/ana metal sanayiye ait olduğu görülmektedir.

Sıra No	NACE				Atık Miktar (ton)
	Kısım	Kısım Başlık Tanımı	Bölüm Kodu	Bölüm Kodu Tanımı	
1	C	İmalat	24	Ana metal sanayii	459.885
2	C	İmalat	20	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	98.079
3	Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	86	İnsan sağlığı hizmetleri	84.849
4	D	Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım	35	Elektrik,gaz,buhar ve havalandırma sistemi üretimi ve dağıtım	74.473
5	C	İmalat	29	Motorlu karataşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	72.741
6	C	İmalat	30	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	63.228
7	C	İmalat	25	Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)	60.086
8	E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	38	Atığın toplanması, islahı ve bertarafı faaliyetleri; maddelerin geri kazanımı	54.013
9	C	İmalat	28	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipmanlar	45.528
10	C	İmalat	27	Elektrikli teçhizat imalatı	35.691

6- Atık Kodlarına Göre Tehlikeli Atık Miktarları

2015 yılında en çok beyanı gerçekleştirilen ilk 10 atık kodu ve miktarı aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Burada, en yüksek miktar “Demir ve Çelik Endüstrisinden” kaynaklanan 100207 kodlu “Tehlikeli maddeler içeren gazların arıtımı sonucu ortaya çıkan katı atıklar”dır. Bunu sırası ile “Ambalaj Atıkları” başlığı altında yer alan 150110 atık kodlu “Tehlikeli maddelerin kalıntılarını içeren ya da tehlikeli maddelerle kontamine olmuş ambalajlar” ve “İnsanlarda Doğum, Teşhis, Tedavi ya da Hastalık Önleme Çalışmalarından Kaynaklanan Atıklar” başlığı altında yer alan tıbbi atıklardan 180103 kodlu “Enfeksiyonu önlemek amacı ile toplanmaları ve bertarafı özel işleme tabi olan atıklar”lar takip etmektedir. Atık kodu bazında en yüksek beyan gerçekleştirilen ilk 10 atık miktarı toplamı 873.965 ton olarak tespit edilmiştir. Bu miktar 2015 yılında beyan edilen toplam tehlikeli atık miktarının %64’ünü oluşturmaktadır.

Sıra No	Atık Kodu	Atık Kodu Tanımı	Atık Miktarı (ton)
1	100207	Tehlikeli maddeler içeren gazların arıtımı sonucu ortaya çıkan katı atıklar	383.871
2	150110	Tehlikeli maddelerin kalıntılarını içeren ya da tehlikeli maddelerle kontamine olmuş ambalajlar	91.671
3	180103	Enfeksiyonu önlemek amacı ile toplanmaları ve bertarafı özel işleme tabi olan atıklar	77.705
4	120120	Tehlikeli maddeler içeren öğütme parçaları ve öğütme maddeleri	75.168
5	110105	Sıyırma asitleri (parlatma asitleri)	71.588
6	190813	Endüstriyel atık suyun diğer yöntemlerle arıtılmasından kaynaklanan tehlikeli maddeler içeren çamurlar	56.851
7	150202	Tehlikeli maddelerle kirlenmiş emiciler, filtre malzemeleri (başka şekilde tanımlanmamış ise yağ filtreleri), temizleme bezleri, koruyucu giysiler	46.752
8	050103	Tank dibi çamurları	26.491
9	180102	Kan torbaları ve kan yedekleri dahil vücut parçaları ve organları (18 01 03 hariç)	22.850
10	100308	İkincil üretimden kaynaklanan tuz cürufları	21.018

7- İller İtibariyle 2015 Yılı Tehlikeli Atık Miktarları

İL	ATIK MİKTARI (Ton)
ADANA	36.634
ADİYAMAN	1.410
AFYONKARAHİSAR	5.531
AĞRI	260
AKSARAY	2.203
AMASYA	493
ANKARA	101.157
ANTALYA	12.302
ARDAHAN	87
ARTVİN	347
AYDIN	5.271
BALIKESİR	4.970
BARTIN	2.800
BATMAN	3.112
BAYBURT	83
BİLECİK	8.078
BİNGÖL	258
BİTLİS	219
BOLU	1.608
BURDUR	550
BURSA	73.981
ÇANAKKALE	69.136
ÇANKIRI	229
ÇORUM	761
DENİZLİ	6.907
DİYARBAKIR	7.986
DÜZCE	9.819
EDİRNE	905
ELAZIĞ	1.247
ERZİNCAN	639
ERZURUM	2.338
ESKİŞEHİR	29.643
GAZİANTEP	6.359
GİRESUN	545
GÜMÜŞHANE	367
HAKKARİ	135
HATAY	57.824
IĞDIR	164
ISPARTA	1.599
İSTANBUL	132.305

İL	ATIK MİKTARI (Ton)
İZMİR	237.333
KAHRAMANMARAŞ	1.604
KARABÜK	1.271
KARAMAN	416
KARS	864
KASTAMONU	810
KAYSERİ	8.565
KIRIKKALE	7.061
KIRKLARELİ	7.539
KIRŞEHİR	762
KİLİS	336
KOCAELİ	197.807
KONYA	29.143
KÜTAHYA	12.944
MALATYA	2.006
MANİSA	32.694
MARDİN	947
MERSİN	20.893
MUĞLA	6.010
MUŞ	220
NEVŞEHİR	456
NİĞDE	559
ORDU	1.193
OSMANİYE	55.720
RİZE	617
SAKARYA	22.413
SAMSUN	15.663
SİİRT	253
SİNOP	302
SİVAS	1.948
ŞANLIURFA	5.215
ŞIRNAK	2.988
TEKİRDAĞ	58.694
TOKAT	735
TRABZON	3.885
TUNCELİ	133
UŞAK	1.702
VAN	1.080
YALOVA	9.386
YOZGAT	413
ZONGULDAK	14.139

GENEL TOPLAM= 1.357.340 ton

*Genel toplamda yuvarlamalardan kaynaklanan farklar olabilmektedir.